

Les galeries d'art dels anys setanta i vuitanta

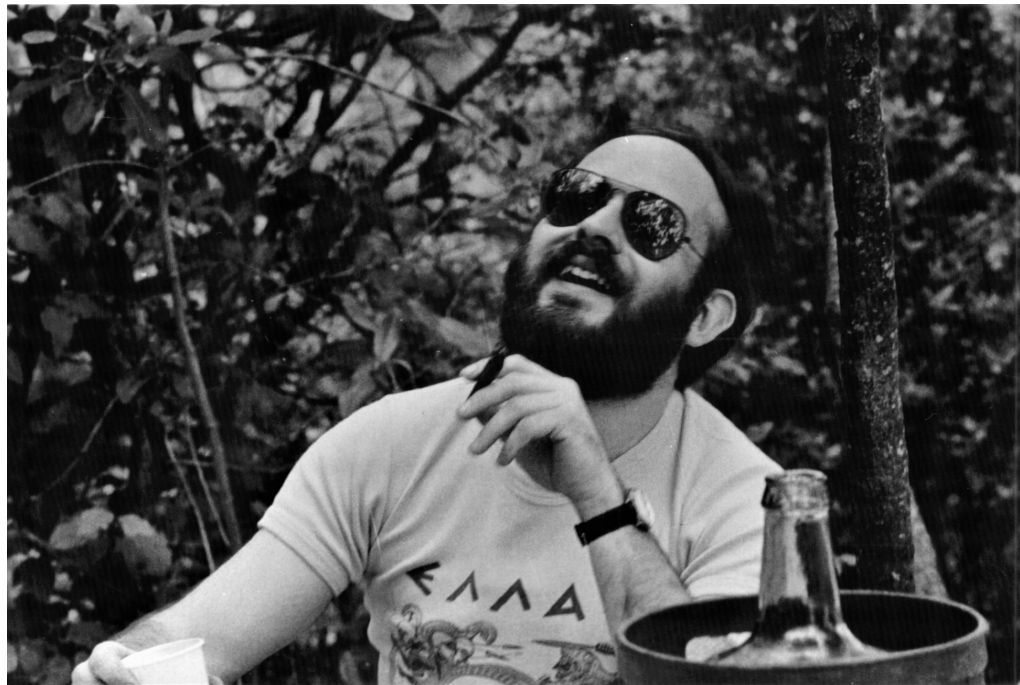
Les galeries d'art són una part fonamental de mediació entre l'art, els artistes i la societat. Fan la funció d'exposar, vendre, custodiar i difondre l'obra dels artistes. Sortint de la dictadura, la seva etapa d'or van ser les dècades dels setanta i vuitanta.

Text > **JAUME FÀBREGA**, crític d'art i escriptor

Haig de confessar que en redactar aquest article em sento una mica incòmode, ja que el tema forma part de la meua biografia i parlar d'un mateix, ni que sigui implícitament, no és que m'agradi gaire, però m'hi posaré, sense sostreure algunes dades biogràfiques que poden tenir un cert interès.

Un cop acabada la carrera d'història de l'art a la Universitat de Barcelona, em vaig abocar a una frenètica activitat d'escriure en revistes, diaris, catàlegs i llibres. I també a tenir cura d'exposicions i a participar en col·lectius (del Tint-2 a l'ADAG) en una dinàmica d'activisme cultural, artístic i polític amb la qual em sentia molt compromès. La meua implicació amb l'art i la comunicació visual era total, incloent-hi la docència al Col·legi Universitari de Girona.

En els meus textos, sobretot durant els anys setanta, intentava aplicar-hi un cert rigor «científic» (amb elements marxistes, explícits o no), ja que la crítica d'art del moment, si més no a Girona, estava en mans d'aficionats que creien, per exemple, que l'impressionisme era un moviment que «impressionava» [sic], que promovien un art caduc (tipus Escola d'Olot) i que solien practicar l'amiguisme i l'afalac. I alguns, directament, eren d'ideologia falangista, àdhuc exercien de censors governatius. Personalment, vaig tenir la sort de ser deixeble d'Alexandre Cirici, que em va marcar un camí d'exigència. Vaig començar

>> El crític Jaume Fàbrega en una foto dels anys vuitanta. (Font: AJUNTAMENT DE GIRONA, CRDI)

a col·laborar al setmanari *Presència* i més tard al *Punt Diari*. I això es va estendre a d'altres publicacions: *Diari de Barcelona*, *Avui*, *Gazeta del Arte*, *Batik*, *Papers d'Art*, *L'Avenç*, *Arteguia* o *La Luna*. Cito aquests mitjans perquè, justament, es troben a la base del que puc dir sobre les galeries, ja que vaig visitar-les assíduament per fer les crítiques de les exposicions.

Cal dir que, a partir d'un determinat moment (quan la febre especulativa es

va desplegar en tota la seva puixança), algunes publicacions van canviar la seva relació amb els que hi escrivíem, més que pagar-nos per fer una crítica independent volien que fos l'artista ressenyat qui sufragués d'alguna manera el nostre treball, com si es tractés d'un anunci publicitari. Cap a finals dels vuitanta, el camp artístic havia canviat molt i l'ambient que s'hi respirava era força enrarinat. Tot plegat va propiciar que decidís obrir

TORRES MONSO

ESCULTURA

GALERIA MASSANET

AVE MARIA, s|n.

L'ESCALA

AGOST, 1978

Imp. moderna - ets. eugènia, 18 - girona

>> Cartell editat per la Galeria Massanet, de l'Escala, arran de l'exposició de Torres Monso (1978).

Durant el tardofranquisme, les arts, malgrat prohibicions i censures, de les quals jo mateix vaig ser víctima, tingueren un paper polític i cultural important. El procés de sortida de la dictadura va donar pas a una nova situació, en què vaig considerar que calia avançar cap a una professionalització del camp artístic per construir de forma eficient i rigorosa tot allò que ens mancava, que era molt.

El perfil de les galeries i els galeristes era molt divers: col·leccionistes, inversors, antiquaris, venedors de marcs, persones aficionades a l'art o artistes plàstics. Tret de casos molt concrets, la seva clientela estava més en funció de l'artista que hi exposava, el qual arrossegava un determinat tipus de públic, que no pas d'una suposada línia d'especialització de la galeria; allò que hi predominava era l'eclecticisme.

La major part de galeries eren negocis familiars i no partien d'un plantejament empresarial gaire sòlid, ni tenien una mirada llarga, sinó que bàsicament es buscaven uns resultats econòmics immediats. Això feia que tinguessin un caràcter força estantís. Tampoc no solien disposar de personal qualificat. No va ser fins a l'obertura del Centre d'Art Espais, l'any 1987, que no es va donar una incorporació de joves llicenciades en el sector. En aquest cas, però, no es pot parlar pròpiament d'una galeria; el seu component de mecenatge faria que acabés adoptant el format de fundació. L'àmbit galerístic era un món dominat pels homes, si més no en els llocs de decisió, però varen despuntar-hi Rosa Pous al Palau de Caramany, Àngela Rodeja a Expoart Montjuïc i Ester Xargay a Sant Feliu de Guíxols.

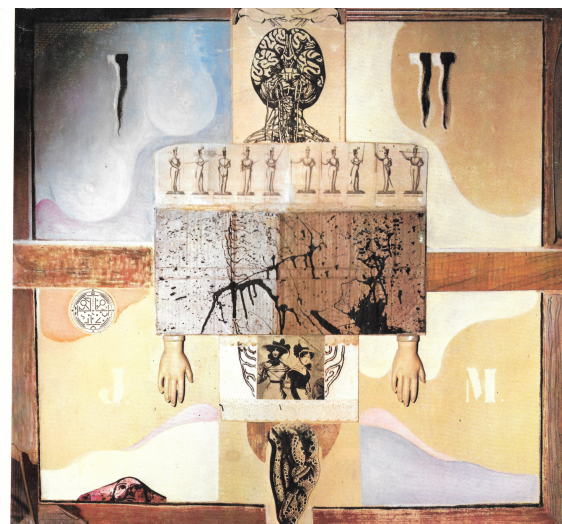
En certs ambients artístics d'avançada, la qüestió diguem-ne mercantil era força tabú, malgrat que la seva producció no deixava d'estar incardinada en l'estructura econòmica. Aquesta actitud possiblement va condicionar que no se cerquessin models alternatius i més solvents d'empresa galerística. En canvi, espais marcadament comercials van explorar, sense tants prejudicis, noves formes de relació social entre els artistes, els públics i els galeristes. També feien exposicions i venien obres (encara que ni estructuralment ni legalment no eren galeries d'art) sales municipals, espais de caixes i bancs, cases de cultura, consells

els meus interessos cap a la gastronomia, que també té un component estètic. De la meva vinculació amb les noves avantguardes em venia l'aspiració d'integrar l'art i la vida.

Uns anys d'or per a les galeries

La dècada dels setanta va ser un moment important per a l'art i la reflexió estètica, mentre que els vuitanta ho foren sobretot per al comerç artístic.

>> Un dels diversos llibres sobre artistes empordanesos publicats per la Galeria Art-3, de Figueres.

JOAN MASSANET

>> Galeria d'Art 3 i 5, que ha estat una de les principals experiències galerístiques del segle xx a Girona. (Font: DIPUTACIÓ DE GIRONA. INSPAI, CENTRE DE LA IMATGE. FONS JOAN COMALAT.)

comarcals, museus, clubs nàutics, cafès, restaurants, hotels o entitats vàries. La manca de regulació del sector era la norma.

Les galeries, comarca a comarca

Les galeries no estaven repartides uniformement per tota la geografia, però hi havia nuclis forts com Olot, Cadaqués i Girona. L'Alt i el Baix Empordà en tenien força, mentre que el Ripollès i la Cerdanya, i en part la Selva, eren les més deficitàries. En general, les instal·lades a la costa només funcionaven a l'estiu per aprofitar l'onada turística.

Un dels espais pioners i més oberts de Girona va ser la Galeria Internacional, hi recordo exposicions força noves en una ciutat encara «grisa i negra». També cal esmentar La Gàbia. Molts artistes joves van fer-hi les primeres armes. En ambdues, hi havia la inspiració de Josep Tarrés i, en la segona, la figura de Montserrat Llloch.

La galeria de Girona amb una trajectòria més brillant va ser la 3 i 5, d'Antonio Álvarez Niebla (que posteriorment es va convertir en la Sebastià Jané), un autèntic referent de l'art més avançat i interessant del país. Hi varen exposar, entre altres, Ansesa Gironella, Arnal, Arranz Bravo, Artigau, Bartolozzi, Esther Boix, Chancho, Narcís Comadira, Quim Corominas, Montserrat Costa, Jaume Faixó, Domènec Fita, Jordi Gispert, Manolo Gómez, Vicente Huedo, Josep M. Joan Rosa, Niebla, Pere Noquera, Jordi Olivares, Perpiñà Citoler,

Maria Assumpció Raventós, Santiago Roca D. Costa, Antoni Tàpies, Carles Vivó i Emília Xargay. Al seu costat, la Galeria Sant Jordi i el Palau de Caramany van ser de les més regulars i amb més sentit professional, per bé que no responien a una línia tan arrelada a la contemporaneïtat com la 3 i 5.

Hi havia també la Galeria Les Voltes, la Cúndaro, L'Artística, El Claustre, El Molí, la Saqués, la Cau (de vida efímera i amb la qual vaig col·laborar), El Temps a Isaac el Cec, les multisales Fòrum, Expoart Montjuïc, que més tard es va traslladar davant de la Llibreria 22, la Tau, Girona Art, Can Norrat, Cast Gallery i potser alguna altra que em sap greu no recordar. Al carrer Nou del Teatre, la Galeria Spectrum Cannon es dedicava exclusivament a la fotografia. Posteriorment, s'hi va obrir el restaurant La Penyora, que acollia exposicions i activitats culturals, com també era el cas del mític cafè L'Arc, la llibreria saltenca El Setè Cel o la botiga de Jordi Camps. A Salt, hi havia la sala Art i Manya; a Cassà, la Galà, i a Llagostera, Can Tres.

A Banyoles, funcionaven el Club Guspira, la Sala Tretze i la Galeria d'Art Banyoles. Al bar Coliseum també s'hi feien exposicions. A Porqueres són els anys de l'espai Art i Bar del bosc de Can Ginebreda, que vaig fundar amb Xicu Cabanyes. Hi vam portar artistes d'arreu i de totes les disciplines.

A Figueres sobresortien la Galeria Vallès, la Canaleta i la Massanet (que

anteriorment havia estat a l'Escala, junt a la Mestral). També cal esmentar la Galeria d'Art de l'Empordà, l'Art-3, la Rhodas, l'Àurea, la Josep Fajol i l'Óbanos. La població de Cadaqués era un món a part per la seva relació amb l'avantguarda internacional. Hi destacava la Galeria Cadaqués, de Franco Bombelli. Altres espais eren La Sirena, el Llané Petit (a l'hotel del mateix nom), la Rotllan, Sa Llumenera, Taller Es Portal, Taller Galeria Fort, especialitzada en gravat, i Uno. De Roses, recordo la Joan Maragall i Cal Bròquil.

A Tossa hi havia la Galeria Lleonart, el Cau Serrat, Sa Coma, Can Tonet, la Pinacoteca i la Xarxa d'Art. A Pals, la Marquesa de Ripalda i El Soterrani. A la Bisbal, el Fons d'Art Baix Empordà, l'Associació de Fotografia Contrallum, On i llocs més personals, com els tallers de Lluís Rico o Vilà Clara. A Torroella de Montgrí, hi funcionà La Punxa, i a la Pera, la Mercè Ettinghausen. A Palafrugell, la Galeria d'Art Empordà, Art 2, Art i Fang, la Botiga Blava i la sala de l'Hotel Llevant. El publicista Xavier Amir tenia cura de Palafrugell Art. De Palamós, tinc presents les galeries Gavina, Jomaca i Tramontan I i II, que era la més activa. A Platja d'Aro, la 3 i 5, la Galeria Art d'Aro, la Carmen, la Xaloc i la 75. A Sant Feliu de Guíxols, les sales Actis, Espuña, Greca, Reina Elisenda, Rutlla i Rosella. Els artistes Serrano i Selvaggi duïen L'Arcada a Blanes, on també hi havia les galeries S'Auguer Rusc d'Art i Silva. I la Galeria Begur, la Farners i la Vidreres a les poblacions respectives; mentre a Amer s'ubicava Pedreguer Art.

A Camprodon, hi havia El Forn i Les Voltes. A Sant Joan de les Abadesses, la Sant Pol. Un cas a part era Olot, que concentrava el més gran nombre de galeries d'art, algunes dedicades exclusivament a la pintura de paisatge més conservadora, però d'altres més obertes. Hi trobàvem la Francesc Armengol, Les Voltes, la Sant Lluç d'Arcadi Calzada (que va incorporar les subhastes públiques), Els 4 Cantons, Olot Art, la Leonci Quera, la Montseny, la Joan Prat, la Clarà, la Vayreda, Art i Traça i la Cooperativa Coure de ceràmica.

Moltes d'aquestes galeries, endutes per la crisi, la jubilació o el canvi d'activitat, actualment no existeixen. També n'han anat sorgint de noves, però ja se situen fora del període que abraça aquest article.